

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual study)

เรื่อง การส่งเสริมการอ่านผู้สูงอายุที่มาใช้บริการห้องสมุด
เพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานครเขตบางซื่อ

จัดทำโดย นางวันทนา ล้ำเลิศ

ตำแหน่ง บรรณารักษ์ชำนาญการ

สังกัด กลุ่มงานพัฒนาห้องสมุดประชาชน กองนันทนาการ
สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๒๖
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

๑. ชื่อเรื่อง การส่งเสริมการอ่านผู้สูงอายุที่ใช้บริการห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานครเขตบางซื่อ

๒. หลักการและเหตุผล

ในสภาพสังคมปัจจุบันมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า เรื่องของสังคมผู้สูงอายุกำลังทวีความสำคัญเป็นลำดับ มีการเพิ่มประชากรผู้สูงอายุ คือ ผู้ที่มีอายุ เกิน ๖๐ ปีขึ้นไป จำนวน ๙,๙๓๐,๐๐๐ คน ซึ่งในกรุงเทพมหานครมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๕,๖๙๒,๒๘๔ คน มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๖ ของประชากรทั้งหมด ทั้งนี้ คาดการณ์ว่าในอีก ๑๕ ปี ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบมากขึ้น โดยมี สถิติระบุไว้ดังนี้

๑. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คาดการณ์ว่าปริมาณ ประชากรไทยที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ในปี ๒๕๖๘ จะมีสัดส่วนเพิ่มเป็น ๒๐% ของประชากรไทยเทียบกับปี ๒๕๔๓ ที่มีสัดส่วนเพียง ๙.๔%

๒. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ระบุว่าในปี ๒๕๕๕ ประเทศไทย มีประชากรที่มีอายุตั้งแต่ ๖๕ ปีขึ้นไป จำนวนมากถึง ๑๒.๕๙% มากที่สุดในอาเซียน โดยความก้าวหน้า ทางด้านวิทยาการทางการแพทย์ทำให้อัตราการเกิดลดน้อยลงประชากรอายุยืนยาวขึ้น

๓. สัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจาก ๗ ล้านคนในปี ๒๕๕๐ มาเป็น ๗.๕ ล้านคนในปี ๒๕๕๓ และคาดว่าจะเพิ่มเป็น ๑๔.๕ ล้านคนหรือมีสัดส่วน ๒๐% ในปี ๒๕๖๘

๔. สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ประเมินว่าในอีก ๑๐ ปีข้างหน้าหรือประมาณปี ๒๕๖๔ ประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุหรือสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Aging Society) และอีก ๑๐ ปีต่อมา จะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด ความเสี่ยงในระดับตัวบุคคลวัยนี้ คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุยืนยาวจะเกิด ปัญหาเรื่องการดูแลสุขภาพและความเป็นอยู่ และการเป็นภาระของครอบครัว

ภารกิจของกรุงเทพมหานครมหานครในฐานะเมืองหลวงซึ่งเป็นสถานที่ที่พร้อมทุกด้าน ในการรองรับความสมบูรณ์ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จึงตระหนักถึงความสำคัญในการ รองรับสถานการณ์ของผู้สูงอายุโดยมีนโยบายที่ดูแลกลุ่มคนในวัยนี้ซึ่งนับวันจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดย นโยบายของผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร (หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร) ในปี พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๕๙ มีความมุ่งหมาย คือ

มุ่งเน้นให้กรุงเทพมหานครเป็นมหานครแห่งความปลอดภัยและเป็นมหานครแห่ง ความสุขที่ทำให้ประชาชนมีสุขภาพดีโดยเฉพาะผู้สูงอายุ ในด้านต่างๆ

- ให้การดูแลผู้สูงอายุครบวงจร จัดบริการด้านสุขภาพและสาธารณสุขในโรงพยาบาล สังกัดกรุงเทพมหานครและศูนย์บริการสาธารณสุขทุกแห่งของกรุงเทพมหานคร

- การตรวจรักษาที่เน้นการตรวจวินิจฉัยอย่างละเอียดในสาเหตุอาการเจ็บป่วย รวมถึง การใช้เครื่องมือแพทย์ที่ทันสมัย เห็นผลชัดเจนและถูกต้อง

- การยกระดับศูนย์ผู้สูงอายุและเพิ่มบริการทางด้านสุขภาพมากขึ้น

- การก้าวสู่สังคมสูงวัยและการสร้างคุณภาพชีวิตของประชากรสูงอายุ โดยมีศูนย์การ ให้ความรู้และสอนอาชีพ การประดิษฐ์ กิจกรรมนันทนาการให้เกิดการใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่า

- ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมกิจกรรมด้านต่างๆ ในสังคม การถ่ายทอดภูมิปัญญา และความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่

ซึ่งนโยบายดังกล่าวเป็นประเด็นสำคัญยิ่งที่กรุงเทพมหานครต้องตระหนักและแสวงหา กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพมาพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังกล่าว อย่างเป็นระบบทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

จากสถานการณ์ดังกล่าวสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ ฟื้นฟู บำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม สร้างความรู้ ความเข้าใจ และ การตระหนักในคุณค่าและเอกลักษณ์ที่ดีของความเป็นไทย ส่งเสริมและสนับสนุนการให้บริการและจัด กิจกรรมทั้งด้านดนตรี กีฬา ห้องสมุด พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว และแหล่งเรียนรู้ทางศิลปะและ วัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างสังคมแห่งความสุขให้กับคน กรุงเทพมหานคร

วิสัยทัศน์องค์กร

เป็นองค์กรหลักด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของคนกรุงเทพฯ ด้านกีฬานันทนาการ ดำรงไว้ ซึ่งคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และนำกรุงเทพมหานครสู่การเป็น มหานครด้านการท่องเที่ยวระดับโลก

กองนันทนาการ มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการ และส่งเสริมของศูนย์ เยาวชน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อเยาวชนและประชาชน ให้บริการห้องสมุดเพื่อเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้าหาความรู้และความบันเทิงในยามว่าง จัดทำโครงการเกี่ยวกับห้องสมุด ส่งเสริมและสนับสนุนการ ดำเนินงานและการจัดกิจกรรมของห้องสมุดประชาชนและศูนย์เยาวชน ที่อยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงาน และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

ผู้จัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคล ได้ปฏิบัติงานในแหล่งการเรียนรู้ของ กรุงเทพมหานคร สังกัดกองนันทนาการ สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว ซึ่งทำหน้าที่สนับสนุน การอ่านของประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ที่เข้าใช้บริการห้องสมุด ตามยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนากรุงเทพมหานคร ให้เป็นมหานครแห่งคุณภาพชีวิตที่ดีและมี เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม สนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และสร้างวัฒนธรรม รักการอ่านในสังคมไทย เพื่อสร้างมหานครแห่งการเรียนรู้ตามโครงการ กรุงเทพมหานครเป็นมหานครแห่งการอ่าน (Bangkok Read For Life) ซึ่งมีนโยบายส่งเสริมการอ่าน และการเรียนรู้ของคนทุกวัย ให้มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิตและเรียนรู้วิทยาการด้านต่างๆ ที่ทันสมัย ด้วยเห็นว่าวัฒนธรรมการอ่านเป็นสิ่งสำคัญจนได้รับคัดเลือกจากองค์การยูเนสโกให้เป็นเมืองหนังสือโลก ในปี ๒๕๕๖ (World Book Capital 2013)

สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว ได้กำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ใน การพัฒนาและขยายห้องสมุดในรูปแบบต่างๆ มุ่งเน้นบริการเชิงรุก เพื่อสนองความต้องการของกลุ่มคนที่ กว้างขวางและหลากหลาย เน้นการพัฒนาห้องสมุดสู่ห้องสมุดสมัยใหม่ เป็นห้องสมุดที่มีชีวิตจัดกิจกรรม ที่หลากหลายและต่อเนื่อง เพื่อสร้างสรรค์กิจกรรมเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อให้เด็ก เยาวชน และ ประชาชนรู้จักแสวงหาความรู้

ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานครเขตบางซื่อ ในฐานะที่เป็นองค์กรในการ พัฒนาการอ่านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต มีบทบาทหน้าที่ให้สนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตให้ เกิดขึ้นและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ดังกล่าว โดยเฉพาะกลุ่มผู้เข้าใช้บริการซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปมากถึงร้อยละ ๖๐ มีข้อจำกัดทางด้านสายตา ด้านการเคลื่อนไหว แต่บรรณารักษ์

ประจำห้องสมุดต้องให้ความสำคัญ เพราะสังคมผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องเผชิญ การดำเนินงานควรตระหนักและนำข้อคิดแนวทางการพัฒนาของต่างประเทศมาเป็นต้นแบบ หรือเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนางานบริการของห้องสมุด เพื่อเตรียมพร้อมและรองรับสังคมผู้สูงอายุ โดยเริ่มต้นกับการสร้างเครือข่ายและความสัมพันธ์ระหว่างห้องสมุดและผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีแหล่งการเรียนรู้ในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน และได้เป็นจิตอาสาในการทำกิจกรรม สร้างคุณค่าเป็นพลังในการดำเนินงานสาธารณประโยชน์ให้กับห้องสมุด ตามนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครว่าจะสร้างห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย และเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ตามภารกิจกรุงเทพมหานครเป็นมหานครแห่งการเรียนรู้และความสุขของคนทุกวัย

ซึ่งผู้จัดทำมีความต้องการศึกษาแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้กลุ่มผู้สูงอายุได้มีบทบาทในการสร้างสังคมการอ่านร่วมทำกิจกรรมกับห้องสมุด ในการเป็นอาสาสมัครการเล่านิทานให้เด็กที่เข้าใช้ห้องสมุดในช่วงหลังจากเลิกเรียน โดยผู้สูงอายุเหล่านี้จะเล่านิทานประกอบกับการทำกิจกรรมต่างๆ ให้กับเด็ก เพื่อความสนุกสนานและเป็นการแบ่งเบาภาระการเลี้ยงดูจากผู้ปกครองอีกด้วย ซึ่งการสร้างกิจกรรมนี้ทำให้ผู้สูงอายุได้ใช้พลังความรู้ความสามารถพัฒนาการอ่านให้แก่คนวัยอื่น อีกทั้งเป็นการสร้างคุณภาพชีวิตให้ผู้สูงอายุอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ได้รับความรักการเอาใจใส่ สร้างบรรยากาศความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยส่งเสริมการอ่านสำหรับผู้สูงอายุที่เข้าใช้บริการห้องสมุดให้มีเครือข่ายในการอ่าน โดยเป็นจิตอาสาร่วมกิจกรรมต่างๆ ของห้องสมุด และเป็นต้นแบบการดำเนินงานให้กับห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานครทุกแห่งนำไปปฏิบัติในการพัฒนารูปแบบการให้บริการเพื่อรองรับกลุ่มผู้สูงอายุต่อไป

๓. วัตถุประสงค์

- ๓.๑ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ห้องสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
- ๓.๒ เพื่อสร้างสังคมการอ่านให้กับผู้สูงอายุ โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตามความสนใจของกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อสนองความต้องการของผู้สูงอายุที่มาใช้บริการของห้องสมุด
- ๓.๓ เพื่อผู้สูงอายุสามารถเป็นต้นแบบในการอ่านและเป็นจิตอาสาในการดำเนินกิจกรรมให้ความรู้ เพื่อสร้างความเพลิดเพลินด้วยการอ่านและเล่านิทานให้เด็กฟังและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

๔. เป้าหมาย

- ๔.๑ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านโดยจิตอาสาผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการดำเนินการโดยทำกิจกรรมเล่านิทานให้แก่เด็ก เดือนละ ๑ ครั้ง
- ๔.๒ จัดกิจกรรมอบรมผู้สูงอายุ โครงการเล่านิทานให้เด็กฟัง จำนวน ๑ ครั้ง
เป้าหมาย ๒๐ คน

๕. ความรู้ที่นำมาใช้ในการจัดทำรายงานฯ

กลุ่มผู้สูงอายุในต่างประเทศจะได้รับการดูแลโดยจัดสวัสดิการต่างๆ และให้ความสำคัญกับกลุ่มคนเหล่านี้มาก เนื่องจากเป็นกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่สามารถพึ่งพาตนเองและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุข ในกรณีนี้ผู้จัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลจึงตระหนักถึงความสำคัญของกลุ่มผู้สูงอายุและอยากให้กลุ่มผู้สูงอายุได้มีบทบาทและสร้างประโยชน์ให้กับสังคม โดยเฉพาะการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ได้จากการอ่าน ซึ่งได้ศึกษากรณีนี้ ดังนี้

ในประเทศสหรัฐอเมริกา จะพบว่า การอ่านหนังสือพิมพ์ การเขียนจดหมาย การเข้าห้องสมุด การเล่นเกม เช่น หมากระดาน เป็นกิจกรรมง่ายๆ ที่ช่วยสร้างใยประสาทซึ่งส่งผลดีต่อสมองของผู้สูงวัยและยังค้นพบอีกว่า พฤติกรรมการอ่านหนังสือมีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตของผู้สูงวัย กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่อ่านเนื้อหาประเภทความรู้วิชาการจะมีคะแนนสุขภาพจิตสูงกว่าการอ่านเนื้อหาประเภทอื่น ซึ่งอาจเป็นเพราะความรู้วิชาการนำมาใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น การสื่อสาร การเพิ่มพูนความรู้ การตัดสินใจที่ถูกต้อง

ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มคนที่มีเวลาว่าง และจำนวนมากยังคงเป็นผู้ที่สนใจในการแสวงหาความรู้ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นวัยที่ต้องการพึ่งพาสูงขึ้น เนื่องจากมีภาวะเจ็บป่วยและทุพพลภาพ จุดยืนของห้องสมุดท่ามกลางคลื่นมหาชนสูงวัยก็คือ การปรับตัวให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตบนหลักการของการเข้าถึงละเท่าเทียม ในประเทศออสเตรเลีย มีนโยบายชัดเจนและห้องสมุดท้องถิ่นต่างก็ดำเนินการสอดรับกันอย่างถ้วนหน้า นอกจากนี้ยังมีอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ที่ต่างกำลังพัฒนารูปแบบให้บริการที่ดีที่สุด

คุณลักษณะและการให้บริการห้องสมุดเพื่อการรองรับความต้องการของผู้สูงอายุ ได้แก่

๑. พื้นที่ห้องสมุด ควรตั้งอยู่ใกล้เส้นทางคมนาคมโดยรถสาธารณะได้สะดวกและอยู่ใกล้ที่จอดรถ มีความปลอดภัย ให้ความรู้สึกสบายเป็นธรรมชาติ ทุกบริเวณสามารถเข้าถึงได้โดยรถเข็น รวมทั้งควรออกแบบโต๊ะให้อยู่ในระดับเดียวกับรถเข็นด้วย มีลิฟท์ระหว่างชั้น ทางลาดสำหรับรถเข็น และห้องน้ำภายในห้องสมุดที่รองรับผู้สูงอายุที่นั่งรถเข็นด้วย

๒. กิจกรรม มีเนื้อหาหลากหลายในแต่ละช่วงของวัย เช่น ชมรมนักอ่าน กิจกรรมพูดคุยกับนักเขียน วงเสวนาเรื่องประวัติศาสตร์หรือเรื่องที่เป็นเรื่องที่กำลังได้รับความสนใจ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ประสบการณ์ต่างๆ กิจกรรมเย็บปักถักร้อย และงานฝีมือ เป็นต้น

๓. บริการสารสนเทศ บรรณารักษ์จำเป็นต้องมีทักษะการสืบค้นด้วยอินเทอร์เน็ตอย่างคล่องแคล่ว เพื่อที่จะช่วยตอบคำถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับงานอดิเรก การท่องเที่ยว ประวัติของเครือญาติ หรือสวัสดิการผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลด้านสุขภาพ นอกจากนี้ควรเตรียมคอมพิวเตอร์สำหรับไว้ให้บริการการสืบค้นของผู้สูงอายุด้วย โดยมีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำการใช้งานพื้นฐาน อาจจัดหลักสูตรเทคโนโลยีสำหรับการเรียนรู้เป็นกลุ่ม เช่น การใช้เฟสบุ๊ค หรือการซื้อของออนไลน์

๔. บริการการส่งหนังสือที่บ้าน เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ที่ไม่สามารถเดินทางมายังห้องสมุดได้ ห้องสมุดที่มีงบประมาณไม่มากอาจจับมือกับภาคีเอกชนด้านการขนส่ง หรือบางแห่งอาจจัดเก็บในราคาย่อมเยา

๕. ทรัพยากรการอ่านสำหรับผู้มีปัญหาด้านการมองเห็น เช่น หนังสือที่มีขนาดใหญ่กว่าปกติ (Large Book) หนังสือเสียง ห้องสมุดบางแห่งอาจมีเครื่องช่วยอ่านหนังสือหรือจัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครอ่านหนังสือหรือพูดคุยเรื่องเนื้อหาหนังสือให้แก่ผู้สูงอายุฟัง

๖. อาสาสมัครห้องสมุด คนในชุมชนสามารถมีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัครส่งเสริมการอ่านให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น ช่วยจัดหนังสือเพื่อขนส่งไปตามบ้าน ให้คำแนะนำผู้สูงอายุในการใช้คอมพิวเตอร์ บริการอ่านหนังสือให้ผู้สูงอายุฟังเป็นเฉพาะบุคคลหรือกลุ่ม เป็นต้น

๗. ห้องภาพประวัติศาสตร์ ห้องสมุดสามารถสร้างความรู้สึกผูกพันกับผู้สูงอายุได้ง่ายๆ โดยการจัดทำห้องภาพประวัติศาสตร์ชุมชน หรือฐานข้อมูลภาพเก่า เพื่อจุดประสงค์ให้ผู้สูงวัยได้รำลึกและบอกเล่าเรื่องราวความหลังที่ตนเคยมีประสบการณ์ร่วม ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งและมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ความทรงจำทางสังคม

๘. ประเทศสหรัฐอเมริกา แม้ว่าผู้สูงอายุจะอยู่ในฐานะผู้รับบริการจากห้องสมุด แต่ก็มีผู้สูงอายุบางคนที่ยังมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีความรู้และศักยภาพในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริการสาธารณประโยชน์ให้กับชุมชน อาทิโครงการ “Grandparents and Books” ซึ่งเป็นการอบรมทักษะการเล่านิทานให้เด็กฟัง เพื่อเป็นอาสาสมัครในการเล่านิทานให้เด็กที่เข้าใช้ห้องสมุดในช่วงหลังจากเลิกเรียน โดยผู้สูงอายุเล่านี้จะเล่านิทานประกอบกับการทำกิจกรรมต่างๆ ให้กับเด็กเพื่อความสนุกสนานและเป็นการแบ่งเบาภาระการเลี้ยงดูจากผู้ปกครองอีกด้วย

ความสนใจการใช้ห้องสมุดของผู้สูงอายุ

กฤษณา อยู่พวง (๒๕๕๗ : ๒๔-๓๘) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดบริการของห้องสมุดและกิจกรรมของห้องสมุด ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการบริการและกิจกรรมของห้องสมุด แบ่งออกเป็น ๒ ด้าน คือ

๑. ด้านบริการห้องสมุด ได้แก่ บริการทรัพยากรสารสนเทศ บริการยืม-คืน บริการช่วยค้นหาหนังสือ บริการหนังสือใหม่ บริการข่าวสารของห้องสมุด บริการเทคโนโลยี การฉายภาพยนตร์ รวมถึงบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในห้องสมุด

๒. ด้านกิจกรรมห้องสมุด ได้แก่ การเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การฟังบรรยาย โดยผู้มีความรู้ในด้านต่างๆ นิทรรศการ เทศกาลหนังสือ กิจกรรมกลุ่มตามความสนใจ กิจกรรมเกมเกี่ยวกับสุขภาพ กิจกรรมส่งเสริมความรู้ กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุต่อห้องสมุด และกิจกรรมความร่วมมือกับหน่วยงานในชุมชน

สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจสุขภาพจิตของประชากรผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยได้สำรวจการอ่านหนังสือของประชากรในกลุ่มผู้สูงอายุ พบว่า

เมื่อเปรียบเทียบสุขภาพจิตของประชากรในวัยผู้สูงอายุ ทั้งผู้ที่อ่านหนังสือ และไม่อ่านหนังสือ จะมีคะแนนสุขภาพจิตในภาพรวมเท่ากับคนทั่วไป และสัดส่วนผู้ที่มีสุขภาพจิตสูงกว่าคนทั่วไปของผู้อ่านหนังสือมีมากกว่าผู้ที่ไม่อ่านหนังสืออย่างเห็นได้ชัด (ร้อยละ ๓๔.๗ และ ๒๕.๓) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการอ่านหนังสือมีส่วนช่วยทำให้เกิดการผ่อนคลายจากความเหงา ได้รับความเพลิดเพลิน และจรรโลงจิตใจของผู้สูงอายุจากความเครียดได้

สถาบันวิจัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ศึกษาปัญหาการอ่านหนังสือของผู้สูงอายุในปี พ.ศ.๒๕๓๙ พบว่า คุณลักษณะของผู้สูงอายุในปัจจุบัน มีความแตกต่างไปจากผู้สูงอายุ

ในอนาคตหลายด้าน เช่น ผู้สูงอายุในปัจจุบันมีจำนวนไม่น้อยที่มีความสามารถในการอ่านอย่างจำกัด หรืออ่านหนังสือไม่ออก เมื่อเปรียบเทียบระหว่างผู้สูงอายุเพศชาย กับเพศหญิง จะเห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจน คือ ผู้สูงอายุเพศหญิงมีสัดส่วนของผู้ที่อ่านไม่ออกหรืออ่านหนังสือได้ลำบากสูงกว่าผู้สูงอายุเพศชาย

จิตอาสา

จิตอาสา หรือ จิตสาธารณะ (public consciousness หรือ Public mind) หมายถึง จิตสำนึกเพื่อส่วนรวมในสิ่งที่มีได้เป็นของผู้หนึ่งผู้ใด จิตสาธารณะจึงเป็นความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะในสิทธิและหน้าที่ที่จะดูแลและบำรุงรักษาร่วมกัน

จิตอาสา หรือ มีจิตสาธารณะ หมายถึง จิตของคนที่มีจิตสำนึกถึงความเสียสละ ความร่วมมือร่วมใจ ในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมและช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเป็นหลักการในการดำเนินชีวิตช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม

กลุ่มผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีและมีความรู้ พร้อมในการสร้างจิตสาธารณะ สามารถเชิญชวน เพื่อสร้างประโยชน์ร่วมกัน ในงานบริการของห้องสมุดเองสามารถดึงผู้สูงอายุให้มีบทบาทเป็นจิตอาสาในการสร้างสังคมการอ่านได้ โดยมีโครงการอบรมทักษะการเล่านิทานให้เด็กฟังหรือจัดกิจกรรมการอ่านได้

แนวคิดทฤษฎีหรือเครื่องมือทางการบริหาร

SWOT Analysis

ได้ศึกษาและวิเคราะห์สภาพองค์การ หรือหน่วยงานในปัจจุบัน เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต

ข้อมูลของห้องสมุด

ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานครเขตบางซื่อ สังกัดกลุ่มงานพัฒนาห้องสมุดประชาชน กองนันทนาการ สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว มีผู้ปฏิบัติงาน ประกอบด้วย

๑. บรรณารักษ์ชำนาญการ ๑ ตำแหน่ง
๒. เจ้าพนักงานห้องสมุดชำนาญงาน ๑ ตำแหน่ง
๓. ลูกจ้างประจำ (พนักงานสถานที่) ๑ ตำแหน่ง
๔. อาสาสมัครห้องสมุด ๑ ตำแหน่ง

ห้องสมุดฯ เช่าอาคารพาณิชย์ ตั้งอยู่อาคารเลขที่ ๑๐๘๑-๒ ถนนประชาชื่น เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ให้บริการ ๓๗๕ ตารางเมตร แบ่งพื้นที่บริการออกเป็น ๒ ชั้น

ชั้น ๑ ให้บริการดังนี้

- บริการยืม-คืนหนังสือ
- บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า
- นวนิยาย, เรื่องสั้น, เรื่องแปล
- หนังสือพิมพ์รายวัน นิตยสารและวารสาร
- หนังสือเด็กและเยาวชน แผ่น DVD นิทาน

ชั้น ๒ ให้บริการดังนี้

- หนังสือวิชาการทั่วไป
- หนังสืออ้างอิง
- สารานุกรม, พจนานุกรม
- แผ่นที่รูปภาพ

- อินเทอร์เน็ต

การส่งเสริมการอ่านผู้สูงอายุที่มาใช้บริการห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร เขตบางซื่อ มีแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ (SWOT Analysis) ดังนี้

<p>จุดแข็ง (STRENGTH)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ห้องสมุดฯ มีกลุ่มผู้สูงอายุเข้าใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ - ตั้งอยู่ในจุดที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ติดถนนใหญ่ การเดินทางสะดวก - คนในชุมชนให้ความสนใจกับกิจกรรมที่ห้องสมุดดำเนินการ - ห้องสมุดมีจำนวนหนังสือและวารสารหลายประเภท บันเทิง สุขภาพ กีฬา อาหาร ความงาม สารคดี ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ผู้สูงอายุชอบอ่าน - ผู้ปฏิบัติงานของห้องสมุดมีความพร้อมในการให้บริการแก่ผู้สูงอายุ - ห้องสมุดฯ มีเครือข่ายสามารถขอความร่วมมือจากห้องสมุดใกล้เคียงได้ ในการขอบุคลากรมาช่วยดำเนินกิจกรรม - ห้องสมุดเปิดให้บริการวันเสาร์และวันอาทิตย์ ครอบครัวสามารถพาเด็กหรือผู้สูงอายุมาใช้บริการได้	<p>จุดอ่อน (WEAKNESS)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ห้องสมุดลักษณะเป็นอาคารพาณิชย์ จึงไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ - จำนวนผู้ปฏิบัติงานของห้องสมุดที่มีความรู้ด้านห้องสมุดมีน้อย - ตลาดสำหรับผลิตหนังสือสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะยังไม่มีหนังสือในห้องตลาดมีขนาดตัวหนังสือเล็ก คนสูงอายุอ่านยาก - หนังสือภายในห้องสมุดมีสภาพเก่า ขำรุด เนื่องจากสภาพการใช้งาน
---	---

<p>โอกาส (OPPORTUNITY)</p> <ul style="list-style-type: none"> - การดูแลให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุสอดคล้องกับนโยบายหลักของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร (ปี ๒๕๕๖-๒๕๕๙) กำหนดว่ากรุงเทพมหานครเป็นมหานครแห่งความปลอดภัยและมหานครแห่งความสุข - แผนพัฒนากรุงเทพมหานครระยะยาว ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๗๕) กำหนดยุทธศาสตร์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากร	<p>อุปสรรค (THREAT)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้สูงอายุครอบครัวมักจะไม่ค่อยให้ออกจากบ้าน เพราะกลัวเรื่องความปลอดภัย - ความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัยสามารถค้นคว้าหาข้อมูลหรืออ่านข่าวสารผ่านระบบอินเทอร์เน็ต จึงทำให้ไม่เดินทางมาห้องสมุด
---	--

<p>สูงอายุในกรุงเทพมหานคร</p> <ul style="list-style-type: none"> - กรุงเทพมหานครเป็นมหานครแห่งการอ่าน (Bangkok Read For Life) ซึ่งมีนโยบายส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ของคนทุกวัย - การกระจายอำนาจทำให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานและการเบิกจ่ายงบประมาณได้อย่างรวดเร็วขึ้น - พื้นที่มีระบบคมนาคมที่หลากหลาย เช่น รถไฟฟ้า รถใต้ดิน รถประจำทาง 	
--	--

๖. กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้จัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคล มีบทบาทและภารกิจหลักในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ตามนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ของสำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว ที่มุ่งเน้นบริการเชิงรุกในการพัฒนาและขยายห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดมีชีวิต จัดกิจกรรมที่หลากหลายและต่อเนื่อง สร้างเครือข่ายการเรียนรู้สำหรับคนทุกวัย ให้รู้จักแสวงหาความรู้ รู้คิด เลือกรสสารสนเทศที่ดีมีประโยชน์ เหมาะแก่การนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต พัฒนาตนเอง พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานครเขตบางซื่อ จึงขอดำเนินการจัดทำแผนการดำเนินงานโดยจัดกิจกรรมอบรมทักษะการเล่านิทานให้เด็กฟัง โดยกลุ่มผู้สูงอายุ เน้นผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการให้สามารถดำเนินกิจกรรมเป็นจิตอาสาที่อุทิศตนและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพื่อสร้างให้เด็กได้ฝึกทักษะและกระบวนการคิดที่ได้รับจากการอ่านผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์ ได้แก่ การเล่านิทานให้เด็กฟัง เล่านิทานจากหนังสือ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และทำกิจกรรมร่วมกัน ก่อให้เกิดคุณค่าและสร้างความสุขให้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญในสังคมและได้เข้าใช้บริการห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

ขั้นการเตรียมการ

๑. สร้างความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานให้กับผู้ร่วมงานในห้องสมุด ให้ทราบรายละเอียดเบื้องต้น และทำข้อตกลงร่วมกันในการส่งเสริมการอ่าน ผู้สูงอายุที่มาใช้บริการห้องสมุด
๒. ประชาสัมพันธ์รายละเอียดเชิญชวนกลุ่มผู้สูงอายุร่วมแสดงความคิดเห็น ด้วยวิธีการติดป้ายประกาศ การบอกเล่าอธิบายโดยวาจาให้กับกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกยืมหนังสือของห้องสมุด และเชิญผู้สูงอายุที่มีบทบาทในชุมชนหรือประธานชุมชนเพื่อเป็นแนวร่วมในการแสดงความคิดเห็นและสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ
๓. สร้างเครือข่ายผู้สูงอายุร่วมแสดงความคิดเห็นตามกระบวนการมีส่วนร่วม กำหนดวันร่วมแสดงความคิดเห็น พูดคุย ประชุมปฏิบัติการ เปิดเวทีอภิปรายสำรวจความเห็น เพื่อรายงานสรุปผล เสนอโครงการตามลำดับต่อไป
๔. สำรวจความต้องการและความสนใจของผู้สูงอายุในการร่วมกิจกรรมของห้องสมุด โดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มผู้สูงอายุ

๕. คัดวิเคราะห์ตามกลยุทธ์การวิเคราะห์ SWOT ศึกษาข้อมูลการดำเนินงาน
นำมาเขียนโครงการตามแผนกลยุทธ์

ขั้นการดำเนินงาน

๑. เขียนโครงการเสนอและขออนุมัติโครงการ
๒. รับสมัครผู้สูงอายุที่มีความพร้อมเข้าร่วมโครงการ
๓. อบรมกลุ่มผู้สูงอายุ ตามเป้าหมายจำนวน ๒๐ คน โดยการบรรยายและฝึกปฏิบัติ
ตามที่วิทยากรกำหนด จำนวน ๑ วัน

ขั้นการติดตามผล

๑. จัดกิจกรรม เล่านิทานให้เด็กฟัง ได้ตามเป้าหมายของโครงการ
๒. แบบประเมินความพึงพอใจของเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมฟังนิทาน
๓. รายงานผลการปฏิบัติงาน

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่

- ผู้ปฏิบัติงานห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานครเขตบางซื่อ
- ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ในการติดต่อประสานงานระหว่างห้องสมุด
กับประธานชุมชนหรือผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่
- ผู้สูงอายุที่มีบทบาทในชุมชน รวมถึงผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกของห้องสมุด

๗. ระยะเวลาการดำเนินการ

ปีงบประมาณ ๒๕๖๐ ระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๕๙ ถึงเดือนกันยายน ๒๕๖๐

๘. งบประมาณ

งบประมาณขออนุมัติใช้เงินนอกงบประมาณ จากเงินบำรุงห้องสมุดประชาชน จำนวน
๖,๐๘๐ บาท โดยเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อวัสดุรวมถึงค่าใช้จ่ายอื่นในการจัดกิจกรรม

รายการ	จำนวนเงิน
กลุ่มเป้าหมาย ๒๐ คน - ค่าตอบแทนวิทยากร จำนวน ๒ คน (เช้า ๑ คน บ่าย ๑ คน) (๒ คน x คนละ ๓ ชั่วโมง x ชั่วโมงละ ๔๐๐ บาท x ๑ วัน = ๒,๔๐๐ บาท - ค่าอาหารและเครื่องดื่ม สำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๑ มื้อ (จำนวน ๒๑ คน x ๓๐ บาท x ๑ วัน) = ๖๓๐.-บาท - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม สำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน ๒ มื้อ (จำนวน ๒๑ คน x ๒๕ บาท x ๑ วัน x ๒ มื้อ) = ๑,๐๕๐.-บาท - ค่าวัสดุ สำหรับใช้จัดกิจกรรมการอบรมและภาคปฏิบัติของผู้เข้าร่วม กิจกรรม จำนวน ๑ วัน = ๒,๐๐๐.-บาท	๖,๐๘๐.-

๙. แนวทางการติดตามและประเมินผล

๙.๑ ตัวชี้วัดความสำเร็จ ระดับผลผลิต (Output) และหรือระดับผลลัพธ์ (Outcome)

- ๙.๑.๑ ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมอบรมตามโครงการ
เล่านิทานให้เด็กฟังครบ ๒๐ คน
- ๙.๑.๒ ผู้สูงอายุสามารถอ่านและเป็นอาสาในการเล่านิทานให้เด็กฟัง
ตามกรอบกิจกรรมที่กำหนดไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
- ๙.๑.๓ ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดเพิ่มขึ้น
ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ต่อปี

๙.๒ วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและการประเมินผล (สำเร็จ)

- ๙.๒.๑ แบบสอบถามความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการอ่านและ
มีความพึงพอใจในบริการและกิจกรรมมากกว่าร้อยละ ๘๐
- ๙.๒.๒ การลงชื่อในสมุดก่อนเข้าใช้บริการ
- ๙.๒.๓ รายงานสถิติผลการปฏิบัติงานประจำเดือนของห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้
กรุงเทพมหานครเขตบางซื่อ

๑๐. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในเรื่องการใช้บริการของกลุ่มผู้สูงอายุที่เข้าใช้บริการห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานครเขตบางซื่อ และมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. การพัฒนาทางด้านกายภาพ

- ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร ควรมีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ โดยคำนึงถึงประโยชน์ในการใช้สอยและความเหมาะสมของพื้นที่ จัดหาพื้นที่ในการก่อสร้างห้องสมุดเพื่อปรับปรุงให้เป็นห้องสมุดมิติใหม่ที่มีความทันสมัย ส่วนห้องสมุดที่มีลักษณะเดิมที่ยังไม่ได้ปรับปรุงสภาพลักษณะควรให้งบประมาณในการปรับปรุงเพื่อให้มีอาคารมีความสวยงาม ครุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่การอ่าน รวมถึงมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มผู้สูงอายุด้วย

- ห้องสมุดต้องจัดให้มีระบบรักษาความปลอดภัยให้กับผู้เข้าใช้บริการของห้องสมุด เพื่อสร้างความมั่นใจ ได้แก่ ระบบกล้อง CCTV ในการบันทึกเหตุการณ์ภายในห้องสมุด การอำนวยความสะดวกในท้องน้ำมีราวจับสำหรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุ บันไดทางขึ้นลงต้องมีราวจับหรือจุดพักสำหรับผู้สูงอายุ หรือถ้าเป็นอาคารของกรุงเทพมหานครควรติดตั้งลิฟท์เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มคนที่ไม่สามารถเดินขึ้นบันไดได้

- การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการให้บริการสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ อินเทอร์เน็ตของห้องสมุดควรมีการให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษา บรรณารักษ์ต้องรู้จักพูดคุยและถาม

ความต้องการของกลุ่มคนต่างๆ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่เริ่มเรียนรู้เทคโนโลยีทั้งคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์มือถือ บรรณารักษ์อาจต้องให้คำแนะนำสอนวิธีการใช้โปรแกรมต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุเพื่อสร้างและพัฒนาทักษะให้สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้

๒. ด้านพัฒนาบุคลากร

ผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุดควรได้รับการอบรมความรู้และเทคนิคการทำงานที่เกี่ยวข้อง เพราะในปัจจุบันเป็นสังคมของข้อมูลข่าวสาร บุคลากรที่ปฏิบัติงานในห้องสมุดจะต้องมีความรู้ที่หลากหลาย เช่น ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านงบประมาณการเงิน ด้านสุขภาพและการดำเนินชีวิต การมีความคิดสร้างสรรค์ จะทำให้การดำเนินกิจกรรมและการให้บริการเป็นไปอย่างเข้าใจและเข้าถึงความต้องการของสมาชิกห้องสมุดได้

๓. การพัฒนาด้านกิจกรรมและการสนับสนุนหนังสือ

- ภาครัฐควรให้ความสำคัญและสนับสนุนให้หน่วยงานหรือภาคเอกชนผลิตหนังสือหรือสื่อการอ่านสำหรับกลุ่มคนในระดับต่างกัน โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีความผิดปกติทางสายตา ควรให้มีตัวอักษรขนาดใหญ่และชัดเจน เพราะสังคมของผู้สูงอายุจะชอบอ่านหนังสือ แต่จะมีปัญหาเรื่องการอ่านเนื่องจากหนังสือมีขนาดตัวอักษรเล็กเกินไปทำให้อ่านยาก ถ้ามีหนังสือที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในห้องสมุด ผู้สูงอายุอาจจะสนใจการอ่านเพิ่มมากขึ้น ห้องสมุดสามารถจัดซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายอีกด้วย

๔. ในระดับผู้ปฏิบัติ บรรณารักษ์ระหว่างห้องสมุดควรมีข้อตกลงร่วมกัน และมีวิธีในการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนหนังสือระหว่างกัน ในกรณีที่ห้องสมุดไม่มีหนังสือที่สมาชิกต้องการ บรรณารักษ์จะดำเนินการสอบถามห้องสมุดอื่นในบริเวณใกล้เคียง เพื่อให้สมาชิกสามารถเดินทางไปยืมที่ห้องสมุดนั้นได้ หรือถ้าไม่สะดวกเดินทาง บรรณารักษ์จะดำเนินการประสานห้องสมุดที่มีหนังสือนั้นจัดส่งให้โดยผ่านกลุ่มงานพัฒนาห้องสมุดประชาชน และบรรณารักษ์จะไปรับหนังสือแล้วนำมาให้แก่สมาชิกต่อไป

๕. การจัดกิจกรรมโครงการเล่านิทานให้เด็กฟัง ต้องมีความต่อเนื่อง และการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีผู้มีจิตอาสาเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

ภาคผนวก

ภาพที่ 1

ภาพที่ 2

ภาพที่ 3

ภาพที่ 4

แหล่งข้อมูลอ้างอิง

- กฤษณา อยู่พวง. “ความต้องการของผู้สูงอายุที่มีต่อการจัดบริการและกิจกรรมของห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้สวนลุมพินี”. วารสารบรรณศาสตร์ มศว. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๗ (๑) ๒๔-๓๘, ๒๕๕๗.
- พรทิพย์ เกตุรานนท์. “การสร้างความสุขในผู้สูงอายุ” ๒๕๕๙. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.stou.ac.th/stoukc/elder/main1_9.html
- วันชัย วัฒนศัพท์. “การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาองค์กร” บรรยายในการสัมมนานายจ้างและลูกจ้างภาครัฐวิสาหกิจ. ชลบุรี : กองรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน, ๒๕๕๖.
- สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร. **แผนบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๖๐**. กรุงเทพฯ : สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล, ๒๕๕๗.
- สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร. **แผนพัฒนากรุงเทพมหานครระยะ ๒๐ ปี พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๖๐**. กรุงเทพฯ : สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล, ๒๕๕๗.
- สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร. **แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร ระยะที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๕๗-๒๕๖๐)**. กรุงเทพฯ : สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล, ๒๕๕๗.